

Βρυξέλλες, 13 Νοεμβρίου 2017
(OR. en)

14191/17

CFSP/PESC 997	CSDP/PSDC 623
COPS 352	CYBER 175
CIVCOM 219	DEVGEN 250
CLIMA 301	ENER 434
COAFR 297	ENV 914
COEST 303	FIN 712
COHAFA 88	MIGR 216
COHOM 128	POLMIL 138
COMED 7	PROCIV 97
CONUN 256	RELEX 966
COTER 133	

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Με ημερομηνία: 13 Νοεμβρίου 2017

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 14173/17

Θέμα: Μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου (13 Νοεμβρίου 2017)

Διαβιβάζονται συνημμένως στις αντιπροσωπίες τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ, όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο κατά την 3574η σύνοδό του στις 13 Νοεμβρίου 2017.

ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1. Το Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για τη στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ, που καθορίζεται στην κοινή ανακοίνωση της Ύπατης Εκπροσώπου και της Επιτροπής¹. Καλεί την Ύπατη Εκπρόσωπο, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προωθήσουν τις εργασίες με βάση τις συστάσεις του καθώς και τις δέκα κατευθυντήριες γραμμές που εντοπίζει και να τις ενσωματώσουν σε όλους τους σχετικούς άξονες εργασίας. Το έργο αυτό θα αποτελέσει έναν από τους βασικούς πυλώνες της εφαρμογής της παγκόσμιας στρατηγικής της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας.
2. Η ΕΕ έχει δεσμευθεί ως προς ένα μετασχηματιστικό σύνολο στόχων σχετικά με την ανάπτυξη, το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή, την ανθρωπιστική βοήθεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Η στρατηγική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την ανθεκτικότητα έχει ως στόχο την εξασφάλιση και τη διατήρηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων αυτών, στο πλαίσιο ενός πιο συνδεδεμένου, αμφιλεγόμενου και σύνθετου κόσμου, με ταυτόχρονη αναγνώριση του ρόλου και της συμβολής της εξωτερικής δράσης της ΕΕ στην ανθεκτικότητα στο εσωτερικό της Ένωσης καθώς και στις χώρες της άμεσης γειτονίας και πέραν αυτών. Με τον τρόπο αυτό, μέσω της συνεργασίας με τους εταίρους της ΕΕ, η εν λόγω στρατηγική προσέγγιση έχει ως στόχο:
 - να ενισχύσει την ετοιμότητα και την ικανότητα προσαρμογής των κρατών, των κοινωνιών, των κοινοτήτων και των ατόμων σε πολιτικές, διαρθρωτικές, κοινωνικοοικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικές, δημογραφικές, κοινωνικές ή σχετικές με την ασφάλεια πιέσεις και κλυδωνισμούς·
 - να υποστηρίξει την ικανότητα των χωρών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών που αντιμετωπίζουν σημαντικές εσωτερικές ή εξωτερικές πιέσεις, για τη δημιουργία, τη διατήρηση ή την αποκατάσταση βασικών δημοσίων λειτουργιών με πλήρη σεβασμό στη δημοκρατία, το κράτους δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και με παράλληλη προώθηση της κοινωνικής και πολιτικής συνοχής και της χωρίς αποκλεισμούς μακροπρόθεσμης ασφάλειας και σταθερότητας, καθώς και της βιώσιμης ανάπτυξης·

¹ Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ. JOIN(2017) 21 final της 7.6.2017

- να αναπτύξει περαιτέρω την υπάρχουσα ικανότητα των κοινωνιών, των κοινοτήτων και των ατόμων να αξιοποιούν τις ευκαιρίες και να διαχειρίζονται τους κινδύνους με ειρηνικό και σταθερό τρόπο και να διατηρούν ή να αποκαθιστούν τα μέσα διαβίωσης στο πλαίσιο επαναλαμβανόμενων πιέσεων και κλυδωνισμών.
3. Στο πλαίσιο της εν λόγω στρατηγικής προσέγγισης όσον αφορά την ανθεκτικότητα, η ΕΕ θα αναπτύξει πιο φιλόδοξη πολιτική, διαρθρωτική, μακροχρόνια και ειδικά προσαρμοσμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων και των υποκείμενων κινδύνων στο εξωτερικό της περιβάλλον και για την ανταπόκριση στους παράγοντες και τη δυναμική της αστάθειας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα προωθήσουν μια δυναμική και πολυδιάστατη προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανάπτυξη, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι η ενσωμάτωση της παραμέτρου της ανθεκτικότητας σε εθνικές και τοπικές πολιτικές αποτελεί κατά κύριο λόγο ευθύνη της κάθε χώρας. Η ΕΕ θα δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στην πρόβλεψη δυσμενών πιέσεων και κλυδωνισμών, μεταξύ άλλων με την αναγνώριση της ιδιαίτερης ευπάθειας ορισμένων ομάδων εντός των κοινωνιών, καθώς και στην ετοιμότητα και την πρόληψη. Θα αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες των προσφυγικών ροών, της παράτυπης μετανάστευσης και της αναγκαστικής εκτόπισης, με παράλληλη ανάπτυξη καλύτερων μηχανισμών για την εκτίμηση των μελλοντικών ροών και τον αντίκτυπο στις χώρες διέλευσης και καταγωγής. Η μεγαλύτερη ευελιξία θα ενσωματωθεί στα προγράμματα της ΕΕ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τα οποία θα πρέπει να αναγνωρίζουν καλύτερα, να αξιοποιούν και να ενισχύουν τους τοπικούς παράγοντες ανθεκτικότητας και να συνεργάζονται σε κοινοτικό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή θα αντικατοπτρίζει τη δέσμευση, που περιλαμβάνεται στην Ατζέντα του 2030 του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, «να μην μείνει κανείς στο περιθώριο» και να οικοδομηθούν αποτελεσματικοί, χωρίς αποκλεισμούς και υπεύθυνοι θεσμοί σε όλα τα επίπεδα. Θα πρέπει, επίσης, να αντικατοπτρίζει πλήρως τη διάσταση του φύλου και να διασφαλίζει τα δικαιώματα και τη συμμετοχή των γυναικών και των κοριτσιών.
4. Η ΕΕ θα δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν από παρατεταμένες κρίσεις, καθώς και στην ανακοπή επαναλαμβανόμενων κύκλων κρίσης, με ταυτόχρονη προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου και της συμμόρφωσης με το διεθνές δίκαιο. Για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο θα συνεργαστεί με την Ύπατη Εκπρόσωπο και την Επιτροπή για να εξασφαλίσουν πιο αποτελεσματική κινητοποίηση της ικανότητας της ΕΕ και των κρατών μελών της στους τομείς της πολιτικής, της διπλωματίας, της πρόληψης συγκρούσεων, της διαμεσολάβησης και της οικοδόμησης της ειρήνης, παράλληλα με την ανάπτυξη και την ανθρωπιστική βοήθεια και τον σεβασμό στη διακριτή εντολή και τις αρχές της ανθρωπιστικής δράσης.

5. Η εξωτερική πολιτική της ΕΕ σε όλες τις πτυχές της διαδραματίζει άμεσο ρόλο στην οικοδόμηση της ανθεκτικότητας στο εσωτερικό των συνόρων της ΕΕ, ιδίως βελτιώνοντας την αντίχρεωση και την αντιμετώπιση των εξωτερικών κρίσεων που πλήττουν τα συμφέροντα της Ένωσης και την ασφάλεια των πολιτών της. Σε αυτό το πλαίσιο, το Συμβούλιο καλεί την Ύπατη Εκπρόσωπο και την Επιτροπή να προσδιορίσουν και να ενισχύσουν τις συνδέσεις ανάμεσα στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της ΚΠΑΑ, και στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια, με σκοπό να διαφυλαχθούν οι αξίες και τα συμφέροντα της ΕΕ. Η ΕΕ θα συνεχίσει επίσης να εργάζεται για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών, για την κυβερνοασφάλεια, τη στρατηγική επικοινωνία, την πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού και την ενίσχυση της ασφάλειας των υποδομών ζωτικής σημασίας. Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των εταίρων της ΕΕ στις χώρες της άμεσης γειτονίας και πέραν αυτής είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το Συμβούλιο προτρέπει την Ύπατη Εκπρόσωπο και την Επιτροπή να προωθήσουν την υλοποίηση της αναθεώρησης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, περιλαμβανομένης της πτυχής της που αφορά την ασφάλεια. Το Συμβούλιο υπενθυμίζει επίσης ότι είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση, ενδεχομένως μέσω της δημιουργίας, σε εύθετο χρόνο, ενός ειδικού μέσου με ευέλικτο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής, για να στηριχθούν οι μεταρρυθμίσεις και η οικοδόμηση ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στις χώρες εταίρους, όπως ορίζεται στα συμπεράσματά του της 18ης Μαΐου 2017 σχετικά με την ασφάλεια και την άμυνα στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ. Σεβόμενη την αυτονομία της διαδικασίας της ΕΕ για τη λήψη αποφάσεων, η ΕΕ θα ενισχύσει εκτός αυτού τη συνεργασία σε θέματα ανθεκτικότητας με το σύστημα του ΟΗΕ και με το ΝΑΤΟ, καθώς επίσης και με τον ΟΑΣΕ και άλλους σχετικούς περιφερειακούς οργανισμούς, ιδίως στην Αφρική.
6. Το Συμβούλιο υπενθυμίζει πόσο σημαντική είναι η ανθεκτικότητα για τις εν εξελίξει εργασίες που αφορούν την έμπρακτη αξιοποίηση της σχέσης μεταξύ ανθρωπιστικής βοήθειας και ανάπτυξης, η οποία θα πρέπει πλέον να τεθεί σε εφαρμογή, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Μαΐου, αρχής γενομένης από ορισμένες πιλοτικές χώρες. Εκφράζει την ικανοποίησή του για τις τρέχουσες εργασίες όσον αφορά την εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης σε βίαιες συγκρούσεις και κρίσεις, η οποία έχει ως στόχο να ενισχύσει τις προσπάθειες της ΕΕ για την πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων και την προώθηση της βιώσιμης ειρήνης και στην οποία θα συμπεριλαμβάνεται σε μεγάλο βαθμό η διάσταση της ανθεκτικότητας.
7. Προκειμένου να αυξηθεί ο αντίκτυπος της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, το Συμβούλιο καλεί την Ύπατη Εκπρόσωπο, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, να προωθήσουν τις εργασίες όσον αφορά τα εξής τέσσερα δομικά στοιχεία, όπως ορίζονται στην κοινή ανακοίνωση:

- **τη βελτίωση της κοινής ανάλυσης κινδύνων σε επίπεδο χωρών και περιφερειών** ώστε να υποστηρίζονται καλύτερα η χάραξη στρατηγικής, ο πολιτικός διάλογος, ο προγραμματισμός της αναπτυξιακής στήριξης και η παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Θα πρέπει να περιλαμβάνεται ο εξορθολογισμός των υφιστάμενων διαδικασιών αξιολόγησης, με στόχο να εκπονείται μια ενιαία, σύντομη αξιολόγηση της χώρας στην οποία θα ενσωματώνονται με συστηματικότερο και δυναμικότερο τρόπο πληροφορίες από το διπλωματικό δίκτυο της ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ, τους ειδικευμένους οργανισμούς και άλλες υπηρεσίες και, ενδεχομένως, τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και τους αναπτυξιακούς φορείς, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αντίστοιχων εντολών τους·
- **τη δυναμικότερη παρακολούθηση των εξωτερικών πιέσεων** που θα μπορούσαν να προκαλέσουν κίνδυνο σοβαρού εκτροχιασμού της αναπτυξιακής διαδικασίας ή υπονόμησης της ασφάλειας μιας χώρας εταίρου ή να έχουν σοβαρές συνέπειες για την ανθεκτικότητα της Ένωσης. Η παρακολούθηση θα πρέπει να σχεδιαστεί με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα πρώτα προειδοποιητικά σημάδια θα μετουσιώνονται σε έγκαιρη προληπτική δράση και σε αποτελεσματικότερη πολιτική και επιχειρησιακή ανταπόκριση της ΕΕ. Εν προκειμένω, θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω σχέδια ελέγχου με ορίζοντα τριών έως έξι μηνών. Το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης της ΕΕ για τις συγκρούσεις θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω, προκειμένου να ενσωματωθούν σε αυτό κατάλληλοι δείκτες ανθεκτικότητας·
- **την ενσωμάτωση της προσέγγισης της ανθεκτικότητας στον τρέχοντα προγραμματισμό της ΕΕ** στον μέγιστο δυνατό και κατάλληλο βαθμό, στο πλαίσιο των υφιστάμενων μέσων, καθώς και **στον προβληματισμό σχετικά με τη μελλοντική χρηματοδότηση της εξωτερικής δράσης της ΕΕ**·
- **την ανάπτυξη διεθνών πολιτικών και πρακτικών στον τομέα της ανθεκτικότητας**, μέσω του πολιτικού διαλόγου, του διαλόγου στην τομεακή πολιτική και της εξωτερικής πολιτικής στον τομέα των επενδύσεων, καθώς και με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και άλλων αναπτυξιακών φορέων σε όλα τα επίπεδα. Θα πρέπει να αναπτυχθούν στενότερη συνεργασία και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών με πολυμερείς εταίρους, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του ΟΟΣΑ, της ΕΤΑΑ, καθώς και των περιφερειακών και υποπεριφερειακών οργανώσεων.
- Το Συμβούλιο θα παρακολουθεί και θα αξιολογεί την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά τα δομικά στοιχεία των συμπερασμάτων αυτών και θα επανέλθει στο θέμα εφόσον κριθεί σκόπιμο.

**Δέκα καθοριστικές παράμετροι για μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά
την ανθεκτικότητα**

Εντοπίζονται οι ακόλουθες καθοριστικές παράμετροι για μια αποτελεσματική και στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα:

1. **Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας συνιστά μέσο και όχι σκοπό.** Η στρατηγική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την ανθεκτικότητα έγκειται στην αξιοποίηση των δυνατών σημείων των χωρών-εταίρων σε επίπεδο θεσμών και κοινωνίας, με σκοπό την επίτευξη μακροπρόθεσμης βιώσιμης ανάπτυξης ή των στόχων που έχουν τεθεί στον τομέα της ασφάλειας. Αφορά την εξασφάλιση της προόδου στην επίτευξη των στόχων αυτών μέσω της αντιμετώπισης των τρωτών σημείων και των υποκείμενων διαρθρωτικών κινδύνων. Στη στρατηγική αναγνωρίζεται ότι η ανάπτυξη και η πρόοδος προς τη δημοκρατία, την ειρήνη και την ασφάλεια δεν αποτελούν γραμμική διαδικασία και ότι οι τομεακές προσεγγίσεις δεν αρκούν πάντοτε αφ' εαυτών για τη διασφάλιση βιώσιμων αποτελεσμάτων.
2. **Η κατανόηση των παραγόντων της ανθεκτικότητας σε ένα δεδομένο πλαίσιο μπορεί να συμβάλει στον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση πιέσεων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.** Για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να γίνουν δεόντως κατανοητές οι διασυνδέσεις μεταξύ των διάφορων τμημάτων των περίπλοκων συστημάτων που διέπουν και στηρίζουν τα κράτη, τις κοινωνίες και τις κοινότητες, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο ανταποκρίνονται όταν αντιμετωπίζουν ξαφνικούς κλυδωνισμούς και επαναλαμβανόμενες ή μακροπρόθεσμες πιέσεις.
3. **Η ανθεκτικότητα εξαρτάται από το εκάστοτε πλαίσιο και απαιτεί εξατομικευμένες προσεγγίσεις.** Παρότι τα ανθεκτικά συστήματα μοιράζονται διάφορα κοινά χαρακτηριστικά, εναπόκειται στους επαγγελματίες και στους τοπικούς φορείς να αναπτύξουν ορισμούς εργασίας για κάθε συγκεκριμένο πλαίσιο. Ο ρόλος της ΕΕ και άλλων εξωτερικών φορέων είναι να στηρίζουν τη διαδικασία αυτή και να προωθήσουν τη διαμόρφωση κοινωνιών που θα διαθέτουν μεγαλύτερη ικανότητα στον εντοπισμό και την επίλυση των προβλημάτων τους. Οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι αναπτυξιακοί εταίροι πρέπει να υιοθετήσουν μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση η οποία θα επιτρέπει την προσαρμοστικότητα που είναι απαραίτητη στο πλαίσιο της δοκιμής και βελτίωσης των προσεγγίσεων.

4. **Ο προσδιορισμός και η αξιοποίηση υφιστάμενων θετικών πηγών ανθεκτικότητας είναι εξίσου σημαντικά με τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων.** Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να λάβουν τη μορφή θεσμοθετημένης ή άτυπης δημοκρατικής και χρηστής διακυβέρνησης ή δικαστικών συστημάτων, μη κρατικών οργάνων και οργανισμών, ενσωματωμένων πολιτισμικών προτύπων και πρακτικών ή ad hoc λύσεων σε επίπεδο κοινότητας που συμπληρώνουν τις κρατικές ικανότητες ή αντισταθμίζουν την έλλειψή τους. **Η ανθεκτικότητα πρέπει να εξετάζεται σε πολλαπλά επίπεδα – κράτος, κοινωνία και κοινότητα.** Οι τοπικές κυβερνήσεις και η κοινωνία των πολιτών αποτελούν συχνά τη βάση επί της οποίας μπορεί η ανθεκτικότητα να εδραιωθεί και να αναπτυχθεί σε επίπεδο κοινότητας. Οι γυναίκες διαδραματίζουν ιδιαίτερο και ουσιαστικό ρόλο ο οποίος πρέπει να αναγνωριστεί και να αξιοποιηθεί, ενώ θα αντιμετωπιστούν παράλληλα τα δομικά αίτια της ανισότητας μεταξύ των φύλων.
5. **Ανθεκτικότητα σημαίνει μετασχηματισμός και όχι διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης.** Η ανθεκτικότητα δεν αφορά μόνο τη διατήρηση του πυρήνα της ταυτότητας και των ικανοτήτων των κρατών, των κοινωνιών και των κοινοτήτων έναντι των πιέσεων που προκαλούν διαταραχές, αλλά και τη διασφάλιση της ικανότητάς τους να προσαρμόζονται και να αναμορφώνονται για να καλύπτουν νέες ανάγκες. Η αξιοποίηση της μετασχηματιστικής διάστασης της ανθεκτικότητας έχει καίρια σημασία.
6. **Η ανθεκτικότητα απαιτεί πολιτική προσέγγιση.** Η κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού αποτελεί πρωταρχική ευθύνη των κυβερνήσεων, και η διεθνής βοήθεια δεν θα πρέπει να υποκαθιστά την τοπική ευθύνη και την πολιτική δράση. Όλες οι χώρες έχουν εκφράσει την προσήλωσή τους στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίοι περιλαμβάνουν ειδικές αναφορές στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Ως εκ τούτου, η ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας στα εθνικά και τοπικά πλαίσια πολιτικής αποτελεί πρωταρχική ευθύνη κάθε χώρας. Ωστόσο, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μπορούν να στηρίζουν την ενίσχυση της ανθεκτικότητας με την ανάδειξη του ζητήματος αυτού ως αναπόσπαστου μέρους του πολιτικού διαλόγου της ΕΕ, μεταξύ άλλων και σε ανώτατο επίπεδο.
7. **Η ανθεκτικότητα απαιτεί προγραμματισμό με βάση τους κινδύνους.** Η δράση για την αντιμετώπιση των διάφορων υποκείμενων αιτίων της αστάθειας θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα διαχείρισης κινδύνων για την προστασία των πληθυσμών από κλυδωνισμούς και πιέσεις, τον περιορισμό των επιπτώσεών τους μέσω της έγκαιρης αντίδρασης και τη συνδρομή στην ταχεία ανάκαμψη.

8. Δεν θα είναι πάντοτε δυνατή η αντιμετώπιση των διαρκών πιέσεων στο σημείο προέλευσής τους ή η αποφυγή των συνεπειών μιας ξαφνικής κρίσης. Ωστόσο, η αντιμετώπιση των προβλημάτων στο σημείο καμπής είναι δυσανάλογα δαπανηρή. Αυτό σημαίνει **ότι η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα στις μεταβολές πρέπει να ενσωματώνονται εξ αρχής στον σχεδιασμό των προγραμμάτων**. Σημαίνει επίσης ότι πρέπει να διερευνώνται οι πιθανές πιέσεις που μπορεί η ενίσχυση ή η αποδυνάμωση ενός μέρους του συστήματος να ασκήσει σε κάποιο άλλο.
9. **Η έγκαιρη προειδοποίηση πρέπει να συνδεθεί με την έγκαιρη δράση.** Δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν όλοι οι κίνδυνοι· για τον λόγο αυτόν, μια αποτελεσματική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα απαιτεί από τους φορείς λήψης αποφάσεων να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις πιέσεις σε μακροπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και βραχυπρόθεσμο ορίζοντα και να αναλαμβάνουν αποτελεσματική έγκαιρη δράση. Αυτό σημαίνει ότι η πλήρης αξιολόγηση πρέπει να συνδέεται με κατάλληλες διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τούτο δεν αφορά μόνο τους κλυδωνισμούς (όπως σε περίπτωση φυσικής καταστροφής, διακρατικής σύγκρουσης ή οικονομικής κρίσης), αλλά και τις κρίσεις που εξελίσσονται με αργό ρυθμό, τις επαναλαμβανόμενες πιέσεις ή τις σωρευτικές μακροπρόθεσμες πιέσεις που μπορούν να φτάσουν σε σημείο καμπής (δημογραφικές πιέσεις, υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κλιματική αλλαγή, μεταναστευτικές και άλλες χρόνιες πιέσεις).
10. **Το επιχειρησιακό σημείο εκκίνησης είναι η ευρύτερη ανάλυση των δυνατών σημείων, των τρωτών σημείων και των πιέσεων.** Τα κράτη και οι κοινωνίες δομούνται σε σύνθετες αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των φορέων πολιτικής και ασφάλειας, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών, των κοινοτήτων και των ατόμων. Οι παραδοσιακές προσεγγίσεις τομεακής πολιτικής ενδέχεται να μην εντοπίζουν όλα τα τρωτά σημεία και τις διασυνδέσεις τους ούτε να προβλέπουν τον τρόπο με τον οποίο θα ανταποκριθεί ένα σύστημα στο σύνολό του όταν βρεθεί υπό πίεση, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών συνεπειών για τα άλλα κράτη. Αυτό σημαίνει ότι για οποιοδήποτε αποτέλεσμα, ο κίνδυνος – και η ικανότητα αντιμετώπισής του – πρέπει να αναλύεται σε πολλαπλά επίπεδα, ιδίως στα σημεία όπου ένας παράγοντας ανθεκτικότητας, ή ένα σύνολο παραγόντων, εξαρτάται από την ανθεκτικότητα άλλων ή όταν οι σχέσεις εξουσίας μεταξύ διαφόρων επιπέδων της κοινωνίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Κατά κανόνα, αυτό συνεπάγεται την υιοθέτηση μιας προσέγγισης που περιλαμβάνει κάθε πιθανό κίνδυνο, στο πλαίσιο της οποίας διενεργείται ανάλυση σε περιφερειακό, κρατικό, επιχειρησιακό, κοινοτικό και ατομικό επίπεδο.